

Technická zpráva

TFTP – ISA 2023/24

Veronika Nevařilová (xnevar00)

20. listopadu 2023

Obsah

1	Úvod	2
2	Návrh aplikace	2
3	Implementace	3
3.1	Klientská část	3
3.2	Serverová část	4
4	Testování	4
5	Základní informace o programu	6
6	Návod na použití	6
6.1	Spouštění klienta	6
6.2	Spouštění serveru	6

1 Úvod

TFTP je jednoduchý protokol pro přenos souborů. Přenos probíhá pomocí UDP protokolu. Vzhledem k tomu, že při přenosu pomocí UDP není zajištěna garance doručení packetů¹, je možné, že některé packety nebudou doručeny a odesílatel to nijak nezjistí. Proto TFTP svou implementací nahrazuje toto potvrzení o přijetí, a tím zabezpečuje, že není možné přenést soubor pro obě strany úspěšně, když byl nějaký packet při přenosu ztracen.

Přenos iniciuje klient, který zašle na port serveru Read nebo Write Request (pokud port není explicitně nastaven, za výchozí hodnotu, na které server poslouchá, se používá hodnota 69). Server obdržení této zprávy potvrdí tak, že buď pošle Acknowledgement packet (při Write Requestu) nebo přímo Data packet (při Read Requestu). Každý datový packet má své číslo. Toto číslo použije příjemce dat v odesílaném Acknowledgement packetu, čímž potvrdí, že daný blok dat obdržel. Přenos končí tehdy, když příjemce obdrží blok s velikostí menší než velikost bloku (výchozí hodnota 512 bytů). Pokud by se náhodou konec souboru zarovnal s velikostí bloku, bude jako poslední packet zaslán prázdný datový packet.

Typy packetů používaných při přenosu souboru pomocí TFTP:

- RRQ/RRW – pro zahájení komunikace, odesílá vždy klient
- DATA – obsahují samotná data přenášeného souboru
- ACK – slouží k potvrzení přijatých dat
- ERROR – zasílán, pokud nastala chyba

Při implementaci TFTP lze také podporovat několik rozšíření. Rozšíření podporované serverem v tomto projektu jsou:

- Option Extension² – Podporuje zasílání klientem nastavených voleb (Option) v Read Request a Write Request packetu.
- Blocksize Option³ – Povoluje volbu velikosti bloku pro data a tím možnost například rychlejšího přenosu.
- Timeout a Transfer Size Option⁴ – Dovoluje zvolení timeoutu a zaslání velikosti souboru serveru při Write Requestu (a tím zjištění, zda je na serveru dostatek místa pro tento soubor), nebo získání informace o velikosti souboru od serveru při Read Requestu.

S implementací výše zmíněných rozšíření souvisí i další typ packetu:

- OACK packet – slouží k potvrzení voleb zasláných klientem, odesílá server

2 Návrh aplikace

Aplikace byla vyvíjena v jazyce C++. Vzhledem k tomu, že je to objektově orientovaný programovací jazyk, byla při návrhu aplikace rozdělena do několika samostatných částí (tříd), jelikož jak klientská, tak serverová část používají více stejných věcí. Proto jsem se snažila o co největší abstrakci a znovupoužití kódu.

¹User Datagram Protokol, RFC 768, viz <https://www.ietf.org/rfc/rfc768.txt>

²TFTP Option Extension, RFC 2347, viz <https://datatracker.ietf.org/doc/html/rfc2347>

³TFTP Blocksize Option, RFC 2348, viz <https://datatracker.ietf.org/doc/html/rfc2348>

⁴TFTP Timeout Interval and Transfer Size Options, RFC 2349, viz <https://datatracker.ietf.org/doc/html/rfc2349>

- Třída **Client** – Implementován dle návrhového vzoru Singleton. Obstarává zpracování argumentů příkazové řádky při spuštění klienta, základní navázání komunikace se serverem a samotný přenos dat pomocí stavového automatu.
- Třída **Server** – Implementován dle návrhového vzoru Singleton. Obsahuje zpracování argumentů příkazové řádky při spuštění serveru, inicializaci poslechu na výchozím nebo zvoleném portu, přijímání nových klientů a správu vláken obsluhujících klienty.
- Třída **ClientHandler** – Řídí celý přenos dat pomocí stavového automatu, komunikuje s klientem – pro každého klienta je vytvořeno jedno vlákno.
- Třída **TFTPpacket** – Třída pro správu packetů – jejich vytváření, zpracování přijatých, odesílání. Dědí z ní všechny podtřídy packetů – **RRQWRQPacket**, **DATAPacket**, **ACKPacket**, **OACKPacket**, **ERRORPacket**.
- Třída **OutputHandler** – Slouží pro výpisy na standardní výstup a standardní chybový výstup, aby v případě připojení více klientů vždy na **stderr** a **stdout** vypisovalo pouze jedno vlákno.
- Pro činnosti nebo algoritmy prováděné na více místech, které, kdyby se nacházely přímo v kódu, by kód znepřehledňovaly, byl vytvořen soubor **helper_functions**.

3 Implementace

3.1 Klientská část

Klient obsahuje všechny základní funkce spojené s navázáním komunikace se serverem a přenos dat.

Po předání a zpracování argumentů příkazové řádky třídě **Client** se přenos zahájí voláním metody **communicate**. Ta zařídí vytvoření socketu a všech věcí spojených s přenosem. Samotný přenos je implementován konečným stavovým automatem, který řídí odesílání a příjem packetů. Pro práci s packety (vytváření, odesílání, zpracování příchozích) se využívá třídy **TFTPpacket** a tříd z ní dědicích. Každý typ packetu (dle opcode) má svou vlastní podtřídu za účelem generalizace metod a odstínění klienta od jednotlivých implementačních detailů při zpracování každého packetu. Samotná třída **TFTPpacket** pak implementuje metodu **parsePacket**, která vrací právě podtřídu typu packetu, který byl přijat. To umožní klientovi jednoduše kontrolovat, zda přijatý packet je typu, který klient očekával, či nikoli, bez toho, aby si musel sám extrahovat z přijaté zprávy opcode a porovnávat ho. Tato metoda rovněž zapíše do atributů třídy přijatého packetu informace, které byly doručeny ve zprávě. Pokud je klientovi doručen packet, který klient neočekával, klient zašle serveru chybovou zprávu a ukončí se. Podobně klient také reaguje na signál **SIGINT**. U klienta bylo implementováno rozšíření **blocksize** a **timeout** (hlavně z důvodu zkoušení funkcí serveru), ale nyní je nastaven tak, že při iniciaci spojení žádné volby do packetu nepřidává, u sebe má nastavenou **blocksize** na 512 bytů (výchozí hodnota podle základního RFC TFTP přenosu). **Timeout** je nastaven na 2 sekundy s tím, že pokud klient neobdrží od serveru odpověď na zasloupanou zprávu v daném čase, zašle ji opakovaně a při každém pokusu se **timeout** exponenciálně zvyšuje. Pokud klient neobdrží odpověď ani po celkovém počtu 5 pokusů, klient se bez odeslání chyby serveru ukončí s tím, že spojení se serverem bylo ztraceno. Přenos dat může být tedy ukončen 4 různými situacemi: byl obdržen signál **SIGINT**, byl obdržen poslední packet dat, server klientovi ani po opakovaném zasílání packetů neodpověděl, nebo při přenosu nastala chyba.

Klient každý přijatý packet, který je možné zpracovat, vypisuje na standardní chybový výstup. Pokud klientovi dojde packet z portu, který nepatří serveru, klient zašle odesílateli chybovou zprávu a přenos normálně pokračuje dál. Při neúspěšném pokusu o přenos se všechny otevřené subory (při nahrávání na server) zavřou, či soubory otevřené pro zápis (při stahování ze serveru) smažou.

3.2 Serverová část

Serverová část je složena z hlavní třídy **Server** a vedlejší třídy **ClientHandler** – tyto dvě třídy dále označovány souhrnně jako *server*. V hlavní třídě server poslouchá a přijímá první zprávy od klientů. Při každé přijaté zprávě vytvoří server vlákno, do kterého předá novou instanci třídy pro komunikaci s klientem. Následně server poslouchá a přijímá případné nové klienty. Zároveň je na příjem zpráv od nových klientů nastaven timeout na 100 milisekund, po jehož uplynutí server zkontroluje, zda nebyl zaslán signál **SIGINT**, a pokud ne, znovu čeká na zprávu od případného nového klienta. Tímto je zajištěno, že při žádosti o ukončení programu nezůstane server viset na přijímání zprávy, kde by nezjistil, že se má ukončit, dokud by od nějakého klienta zprávu nedostal.

Každé vytvořené vlákno je posláno do metody **ClientHandler::handleClient**, kde vytvoří nové spojení a destinaci pro zasílání zpráv nastaví dle portu klienta, ze kterého přišla původní zpráva. Následně probíhá zpracování zprávy, kterou klient inicioval spojení se serverem. Server podporuje rozšíření options, blocksize a timeout a tsize. Pokud byla v packetu s žádostí o přenos některá z těchto voleb, server zkontroluje jejich hodnotu. Pokud se vyskytuje v packetu v části pro hodnotu jakýkoli nečíselný znak, server ukončí přenos chybou označující neplatný formát volby. Pokud je hodnota kladné celé číslo, ale je pouze větší, než ta, kterou server maximálně podporuje (u blocksize je maximální hodnota dána v závislosti na maximální velikosti UDP packetu, platné hodnoty timeoutu jsou dle RFC 1 až 255 sekund včetně, tsize je vysvětleno níže), jednoduše ji server vynechá z packetu potvrzujícího volby klienta a dále používá výchozí hodnotu (u blocksize dle RFC 512 bytů, u timeoutu má server výchozí hodnotu nastavenou na 2 sekundy). Přenos je implementován tak, že po přenosu packetu s číslem bloku 65535 (největší možné číslo, které se vleze do dvou bytů, což je velikost pro číslo bloku) se blocksize nechá přetéct a pokračuje se od začátku. Tím je zajištěna možnost přenosu větších souborů bez nutnosti specifikovat například větší velikost bloku. S tím také souvisí maximální hodnota tsize. Pokud by nebylo dovoleno po dosažení maximální hodnoty čísla bloku začít počítat od začátku, maximální hodnota tsize by se rovnala maximálnímu číslu bloku násobeného maximální hodnotou velikosti bloku. Takto je maximální velikost tsize teoreticky nedefinována, ale v implementaci byla nastavena jako maximální hodnota typu **int64_t**, což je typ, do kterého je hodnota tsize uložena.

Po úspěšném zpracování prvotní zprávy od klienta je zahájen přenos. Ten je podobně jako u klienta implementován konečným stavovým automatem, který celý přenos dat řídí. Podobně jako u klienta každé vlákno během přenosu pravidelně kontroluje, zda nedošlo k obdržení **SIGINT**. Pokud ano, hlavní část serveru pro přijímání klientů čeká na všechny vlákna, než se ukončí, a poté se ukončí též. Proto server může ještě chvíli po obdržení signálu pro ukončení čekat, než vyprší timeout pro obdržení zprávy, pokud zrovna s nějakým vláknem klient nekomunikuje, vlákno zašle klientovi chybový packet oznamující ukončení serveru a poté se ukončí.

4 Testování

Pro testování bylo využito komunikace mezi implementovaným serverem a klientem a jinými již funkčními TFTP klienty a servery. Přenos souborů a chování v různých situacích byly sledovány pomocí programu Wireshark.

File Edit View Go Capture Analyze Statistics Telephony Wireless Tools Help						
udp						
No.	Time	Source	Destination	Protocol	Length	Info
23131	15.154116835	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	46	Acknowledgement, Block: 10013
23132	15.154601435	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	558	Data Packet, Block: 10014
23133	15.154705135	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	46	Acknowledgement, Block: 10014
23135	15.155651735	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	558	Data Packet, Block: 10015
23136	15.155788335	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	46	Acknowledgement, Block: 10015
23137	15.155895635	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	558	Data Packet, Block: 10016
23139	15.156767835	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	46	Acknowledgement, Block: 10016
23140	15.156970235	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	558	Data Packet, Block: 10017
23141	15.157111035	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	46	Acknowledgement, Block: 10017
23142	15.157532935	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	558	Data Packet, Block: 10018
23143	15.157645835	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	46	Acknowledgement, Block: 10018
23144	15.157777435	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	558	Data Packet, Block: 10019
23145	15.157873935	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	46	Acknowledgement, Block: 10019
23146	15.158067335	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	558	Data Packet, Block: 10020
23147	15.158269335	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	46	Acknowledgement, Block: 10020
23148	15.158354635	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	558	Data Packet, Block: 10021
23149	15.158541035	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	46	Acknowledgement, Block: 10021
23151	15.158701635	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	558	Data Packet, Block: 10022
23152	15.158937035	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	46	Acknowledgement, Block: 10022
23154	15.159159735	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	558	Data Packet, Block: 10023
23155	15.159337935	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	46	Acknowledgement, Block: 10023
23156	15.159671735	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	558	Data Packet, Block: 10024
23157	15.159834235	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	46	Acknowledgement, Block: 10024
23158	15.160071334	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	558	Data Packet, Block: 10025
23159	15.160816334	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	46	Acknowledgement, Block: 10025
23160	15.161090934	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	558	Data Packet, Block: 10026
23161	15.161197134	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	46	Acknowledgement, Block: 10026
23163	15.161366634	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	558	Data Packet, Block: 10027
23164	15.161590734	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	46	Acknowledgement, Block: 10027
23165	15.161735834	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	558	Data Packet, Block: 10028
23166	15.161856934	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	46	Acknowledgement, Block: 10028
23167	15.162324334	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	461	Data Packet, Block: 10029 (last)
23168	15.163872334	127.0.0.1	127.0.0.1	TFTP	46	Acknowledgement, Block: 10029

Obrázek 1: Ukázka komunikace mezi klientem a serverem v programu Wireshark

5 Základní informace o programu

Projekt byl psán v C++ s využitím objektově orientovaného programování a implementací některých návrhových vzorů. Verze C++ používané při překladu programu je C++17. Bylo využito standardních knihoven. Kód byl okomentován ve tvaru pro Doxygen. Při implementaci bylo využito konečných stavových automatů a vícevláknového zpracování.

6 Návod na použití

Program se překládá pomocí příkazu `make`. Výsledkem překladu jsou 2 spustitelné soubory, `tftp-client` a `tftp-server`.

6.1 Spouštění klienta

Klienta lze spustit příkazem `./tftp-client -h hostname [-p port] [-f filepath] -t dest_filepath`, kde:

- `-h hostname` – IP adresa nebo doménový název vzdáleného serveru.
- `-p port` – nepovinný argument, port, na kterém kontaktuje klient server při pokusu o navázání komunikace. Pokud není zadán, používá se výchozí port 69.
- `-f filepath` – cesta ke stahovanému souboru na serveru (download), pokud není zadán, bere se obsah stdin (upload).
- `-t dest_filepath` – cesta, pod kterou bude soubor na klientu/serveru uložen.

6.2 Spouštění serveru

Server lze spustit příkazem `./tftp-server [-p port] root_dirpath`, kde:

- `-p port` – nepovinný argument, port, na kterém bude server přijímat klienty. Pokud není zadán, používá se výchozí port 69.
- `root_dirpath` – cesta k adresáři, do kterého se budou ukládat nebo se z něj budou číst soubory.